

Biszulfittal kezelt burgonya SO_2 tartalmának meghatározása és elbírálása

NAGY FERENC

Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet, Budapest.

Érkezett: 1962. december 15

A fogyasztó-közönség fejlődő igénye és ízlése, a termelés volumenének növekedése, a forgalombahozatal korszerű technikája – pl. önkiszolgáló rendszer – és végül, de nem utolsósorban, higiénés szemléletünk fejlődése megköveteli, hogy az élelmiszereknek mind nagyobb hányada már gyárilag előrecsomagolva kerüljön forgalomba.

Így mindinkább népszerűvé válik a fogyasztók körében a tisztított, aprított, előrecsomagolt burgonya, mely azonban nátriumbiszulfitos kezelés nélkül megbarnul.

A barnulást enzimtevékenységre lehet visszavezetni [1], melyben az oxidációs enzimeknek, főként a polifenoloxidáz rendszernek van jelentős szerepe. Ez a barnulási folyamat nemcsak a tisztított burgonya tetszetőségét rontja le, hanem biológiai értékét is, mert mint *Mason* [2] megállapítja, a barnulás mint jelenség a fehérje-szénhidrát egymásrahatásának következménye. A fehérjék emészthetősége viszont e kötött formában korlátozott.

A kéndioxid enzimgátló tevékenységére első ízben *Hailer* [3] hívta fel a figyelmet. Ennek ipari felhasználását *Müller – Thurgau* és *Osterwald* [4] már 1914-ben javasolta. Azóta a gyümölcslevek és pulpok tartósítására széles körben alkalmazzák. Burgonya kéndioxidos kezeléséről első ízben *Olson és Treadway* [5] tudósít, míg hazai viszonylatban burgonya kéndioxidos kezelésére *Aldor* [6] kezdeményezésére került sor.

A kéndioxid enzimgátló hatását *Ponting és Johnson* [7] abban látja, hogy a növények polifenoloxidáz rendszere a kéndioxidot oxidálja, s eközben a kéndioxid inaktíválja az enzimet. Míg a polifenoloxidáz rendszer a kéndioxid által inaktívált, addig az aszkorbinsav oxidációs bomlása is gátolt és így nem alakulhat ki az előnytelen barna szín. Ezt a hatásmechanizmust támasztja alá *Koppanyi és munkatársai* [8] megfigyelése, mely szerint az aszkorbinsavnak csak az oxidált formája, a dehidroaskorbinsav lép az α -aminosavakkal reakcióba, és képez vöröses színű pigmentet.

A kéndioxid felhasználása bármilyen előnyös legyen is technológiai szempontból, élelmiszereinkben nem természetes alkotórész, hanem idegen anyag, s ezért élelmezésgézségügyi vonatkozásban problémát jelent. Egyrészt akut toxikus hatása figyelhető meg, főleg a kezelt borokban. A kéndioxid tartalmú bor fogyasztása ugyanis fejfájást okoz. Kéndioxiddal kezelt termékek huzamosabb fogyasztása esetén figyelemmel kell lenni az esetleges krónikus hatásra is. Az irodalomból ismert, hogy kéndioxid az aneurinnal [9] reakcióba lép, valamint az is, hogy ezért aneurin értékesülése a szervezetben csökkent [10].

A krónikus fogyasztáskor esetleg fellépő toxikus hatások vizsgálatával *Lockett és Natoff* [11] foglalkozott. Három generáción át folytatott állatkísérletekben megállapították, hogy még extrém mennyiségű (750 mg/kg) kéndioxid tartalmazó táplálék etetés során sem volt észlelhető kóros elváltozás az állatok szerveiben, valamint szignifikáns különbség az állatok növekedésében. Ugyancsak nem volt megfigyelhető a tumorfejlődés frekvenciájának növekedése sem.

A kéndioxid mennyiségi meghatározására a MSZ 3621 szabvány jodometriás módszert ajánl. Az eljárás bár gyorsan és kényelmesen vihető keresztül, burgonyák SO_2 tartalmának meghatározására alkalmatlan, mert a burgonya keményítőtartalma következtében keletkező jódkeményítő, a meghatározásokat bizonytalanná teszi.

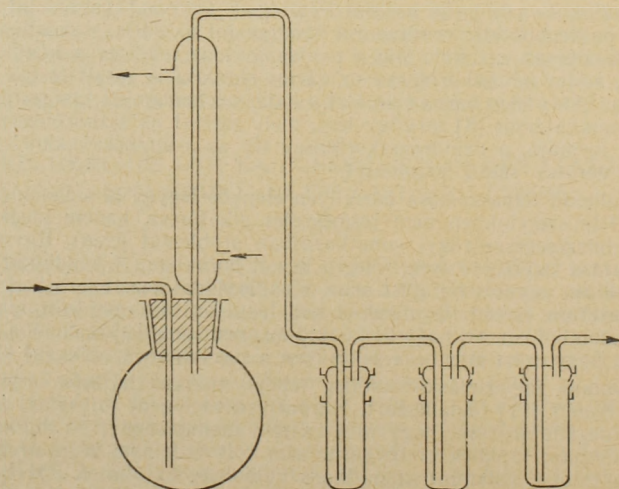
Ezért a szabványban előírt eljárás helyett *Monier – Williams* [13] módszerét alkalmaztuk, melynek elve, hogy megsavanyított mintából a SO_2 -t melegítéssel és levegőáram befúvásával kiűzve, H_2O_2 -t tartalmazó buborékolató edénybe vezetjük, ahol quantitáti H_2SO_4 -é alakul. A keletkezett savat pedig titrálással határozzuk meg.

Szükséges vegyszerek

1. 10%-os H_2SO_4
2. 3%-os H_2O_2 oldat semleges kémhatású. A kémhatást a keverék indikátorral kell ellenőrizni
3. 0,1 n NaOH
4. Keverék indikátor: a) 1 csepp metilvörös indikátor
b) 1 csepp metilénkék „

A vizsgálat menete

200 g aprított burgonyamintát 400 ml vízzel 1 l űrtartalmú desztilláló lombikba helyezük. A desztilláló berendezés sematikus rajzát az 1. ábrán mutatjuk be.

1. ábra

A buborékolató edényekbe 10 – 10 ml H_2O_2 -oldatot öntünk, és az edényeket a desztilláló berendezés leszálló ágára kapcsoljuk. A desztilláló lombikba helyezett aprított burgonyához 20 ml H_2SO_4 -t pipettázunk. Ezután a lombikot a visszafolyó hűtőre kapcsoljuk. Megindítjuk a levegő befúvatását és a lombikot óvatosan melegítjük. A desztillációt egy órán keresztül folytatjuk. A desztilláció befejeztével a szedőkben levő peroxidos oldatokat egyesítjük és nátronlúg mérőoldattal megtitraljuk.

A vizsgálati eredmények megbeszélése

Az alkalmazott vizsgálati módszer pontosságának ellenőrzésére a következő vizsgálatokat végeztük:

1. Analitikai tisztaságú nátriumbiszulfitból törzsoldatot készítettünk és meghatároztuk SO_2 tartalmát. A desztilláló berendezésbe 10 ml törzsoldatot helyeztünk, vízzel 400 ml-re egészítettük ki. A továbbiakban a vizsgálat meneténél leírtak szerint jártunk el. Az eredményeket az 1. táblázat tartalmazza

1. táblázat

	Egyes meghatározások eredményei	Középérték	Egyes mérések átlagos hibája
1.	12,34 mg SO_2	12,34 mg SO_2	$\pm 0,123$ mg SO_2
2.	12,03 „		
3.	12,64 „		
4.	12,34 „		
5.	12,34 „		

2. Megkíséreltük a vizsgálatokat Turmix-gépen homogenizált burgonyával elvégezni. E vizsgálatnál 200 g burgonyát 10 ml $NaHSO_3$ törzsoldattal és 300 ml vízzel együtt 30 sec-ig homogenizáltunk. Utána az SO_2 tartalmat desztillációval meghatároztuk. Az erős habzás miatt habzásgátlót is kellett alkalmaznunk. E vizsgálatot ötszöri ismétlésben végeztük el, s megállapítottuk, hogy a bevitt SO_2 mennyiségének csak 1/6-át nyertük vissza. Az SO_2 zöme az intenzív homogenizáláskor feltehetően részben a levegőbe távozik, részben pedig oxidálódik.

3. 200 – 200 g hámozott aprított burgonyát 0,2% nátriumbiszulfitot tartalmazó oldatban 15 percig áztattuk, majd 5 perces csurgatás után a burgonyaminták SO_2 tartalmát – a vizsgálat meneténél leírtak szerint – meghatároztuk. A meghatározások eredményeit a 2. táblázat tartalmazza.

2. táblázat

	Egyes meghatározások eredményei	Középérték	Egyes mérések átlagos hibája
1.	3,08 mg % SO_2	3,16 mg % SO_2	$\pm 0,059$ mg % SO_2
2.	3,24 „		
3.	3,16 „		
4.	3,12 „		
5.	3,20 „		

Kereskedelemből származó három minta vizsgálatánál 7,4 mg%, 8,2 mg%, 9,3 mg% SO₂ tartalmat találtunk. Ez arra mutat, hogy a hámozott burgonya készítésekor vagy az előírtnál nagyobb koncentrációjú oldatot használnak, vagy pediglen hosszabb ideig tárolják a burgonyát. Ez nem kívánatos, bár egészségügyi szempontból nem bír jelentőséggel, mert a sütés és főzés folyamata alatt – tapasztalataink szerint – a kezelt burgonyából az SO₂ gyakorlatilag teljes mennyiségben eltávozik.

I R O D A L O M

- [1] *Joslyn M. A. és Ponting J. D.*: Enzyme Catalyzed Oxidative Browning of Fruit Products. *Advances in Food Res.* 3, 1, 1951.
 [2] *Mason H. S.*: The structure of melanins. New York 1958
 [3] *Hailer E.*: Arb. kaiserl. Gesundh. 36, 297, 1911.
 [4] *Müller – Thurgau H. és Osterwald A.*: Landwirtsch. Jahrb. Schweiz, 28, 480, 1914.
 [5] *Olson R. L. és Treadway R. H.*: U.S. Dept. Agr. Bur. Agr. Ind Chem. Miner. Publ. AIC – 246, 1–14.
 [6] *Áldor T. és Pelle J.-né*: Diéta a vendéglátóiparban 31. old. Budapest 1960.
 [7] *Ponting J. D. és Johnson G.*: Ind. Eng. Chem. Anal. Ed. 17, 682, 1945.
 [8] *Koppányi és munkatársai*: Science 701, 541, 1945.
 [9] *Williams és munkatársai*: J. Amer. chem. Soc. 57, 536, 1935.
 [10] *Morgen J., Kimmel H. Field B és Nichols I.*: J. Nutrition 9, 369, 1935.
 [11] *Lockett M. F. és Natoff I. L.*: The Journal of Pharmacy and Pharmacology 72, 488, 1960.
 [12] MSz 3621.
 [13] Official Standard Analytical Methods of the A. O. A. C. 9. kiadás, Washington 1960.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ И ОЦЕНКА СОДЕРЖАНИЯ SO₂ В КАРТОФЕЛЕ ОБРАБОТАННОМ БИСУЛЬФИТОМ

Ф. Надь

Картофель очищенный от кожуры без обработки бисульфитом темнеет. Для предотвращения потемнения обрабатывают раствором (0,2%) бисульфита.

Картофель обработанный SO₂ имеет токсическое действие, поэтому необходимо контролировать содержание SO₂ в картофеле. Так, как содержание SO₂ определяется в присутствии большего количества крахмала, автор применил метод *Моние* – *Уильямс-а* и установил точность метода при исследовании картофеля.

BESTIMMUNG UND BEURTEILUNG DES SO₂-GEHALTES VON MIT BISULFIT BEHANDELTEN KARTOFFELN

F. Nagy

Gereinigte, verpackte Kartoffel werden ohne Behandlung mit Natriumbisulfit braun. Deshalb werden sie in eine (0,2%-igen) Lösung von Natriumbisulfit eingetaucht.

Die mit Schwefeldioxid behandelten Kartoffel bedeuten ein toxikologisches Problem und darum muss der SO₂-Gehalt der Kartoffel bestimmt werden. Es handelt sich um Bestimmung geringer SO₂ Mengen neben dem grossen Stärkegehalt der Kartoffel. Der Verfasser wandte das Verfahren von *Monier – Williams* an und beschreibt die bei den Kartoffeluntersuchungen erreichbare Genauigkeit.

DETERMINATION AND EVALUATION OF SO₂ CONTENT IN POTATOES TREATED WITH ALKALI HYDROGEN SULPHITE

F. Nagy

Peeled packed potatoes are known to turn brown when untreated. Thus, they are previously immersed in a (0.2%) solution of sodium hydrogen sulphite.

From a toxicological aspect, potatoes treated with sulphite is actually hazardous, therefore the determination of SO₂ content in potatoes is necessary. In this case, minute amounts of SO₂ are to be determined in the presence of great quantities of potato starch. The Monier - Williams method was applied by the author. The attainable accuracy in potato analyses is shown.

DOSAGE ET APPRÉCIATION DE LA TENEUR EN SO₂ DE LA POMME DE TERRE TRAITÉE AU BISULFITE

F. Nagy

Les pommes de terre épluchées emballées brunissent sans un traitement au bisulfite. Il est donc nécessaire de les tremper dans une solution de bisulfite de sodium à 0.2%.

Les pommes de terre traitées au bisulfite posent une question toxicologique et pour cela il est nécessaire de doser leur teneur en SO₂. Il faut doser de petites quantités de SO₂ à côté de la haute teneur en amidon de la pomme de terre. L'auteur s'est servi de la méthode *Monier - Williams* et démontre la précision que l'on peut obtenir dans le cas de la pomme de terre.